

MOTIVAČNÍ POLOŽKY V ŽÁKOVSKÉM DOTAZNÍKU PISA 2015: VZTAH JAZYKA ZADÁNÍ A RYCHLOSTI ODPOVÍDÁNÍ ŽÁKŮ

Mgr. Martin Boško, prof. Hana Voňková

The Anchoring Center for Educational Research, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

ČASY ODPOVÍDÁNÍ

Data z dotazníků v pedagogickém výzkumu mohou být **ovlivněna rozdíly ve způsobu odpovídání žáků** (např. He & van de Vijver, 2016)

Časy odpovídání používány k odhalení nedbalého odpovídání – **Existuje minimální čas na přečtení a odpověď** (Goldammer et al., 2020)

Příliš rychlé odpovídání v dotaznících je v literatuře označováno jako „**speeding**“ (Zhang & Conrad, 2014)

Časy odpovídání se mohou **lišit u různých skupin žáků**

KLÍČOVÉ OTÁZKY

Zjistit, co ovlivňuje rychlost odpovídání, je **klíčové pro využívání analýz založených na čase odpovídání**

Jazyk hraje zásadní roli pro zpracování zadání a následné odpovědi

Liší se rychlost odpovídání u žáků s odlišným jazykem zadání?

Liší se rychlost odpovídání u žáků se stejným jazykem zadání v různých zemích?

MOTIVAČNÍ POLOŽKY

Pět položek + úvodní otázka (ST119)

Čtyřbodová Likertova škála odpovědi **rozhodně nesouhlasím – rozhodně souhlasím**

Příklad položek:

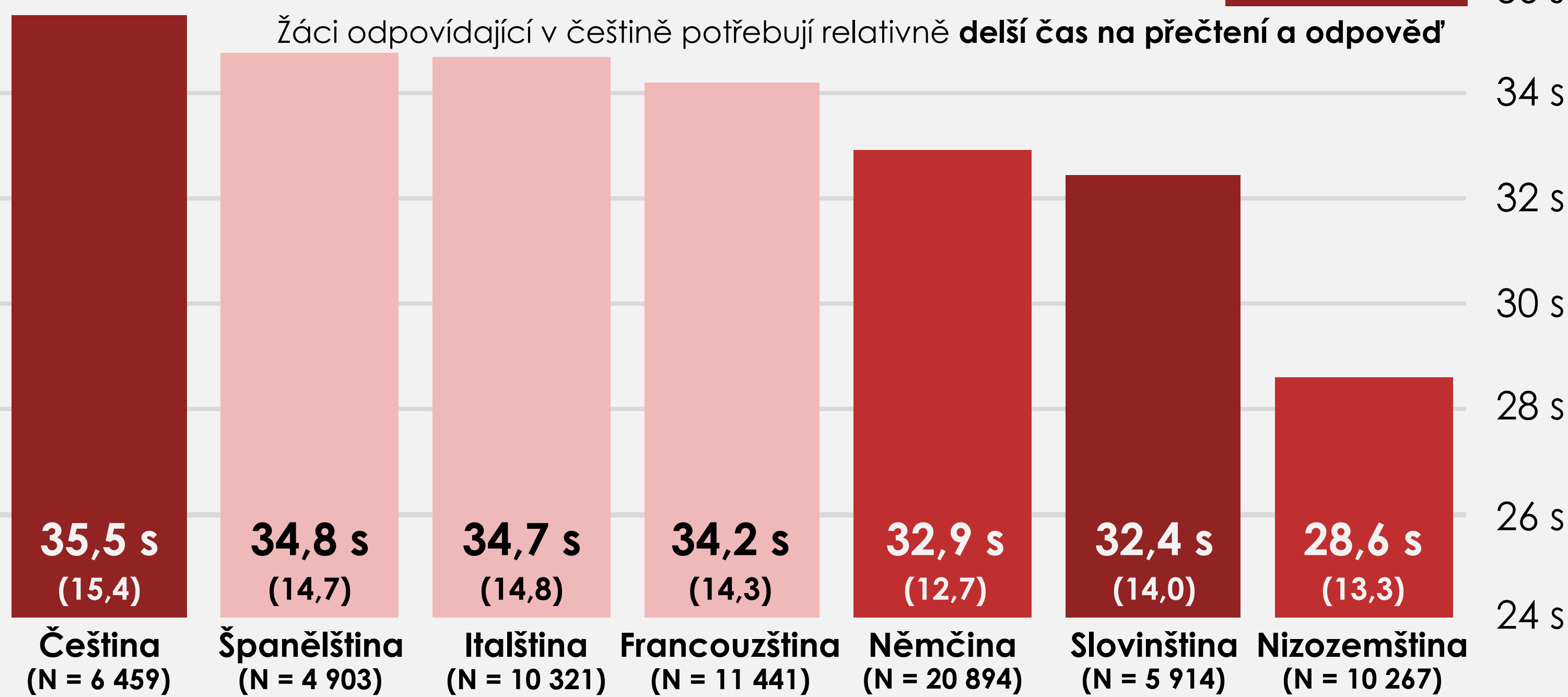
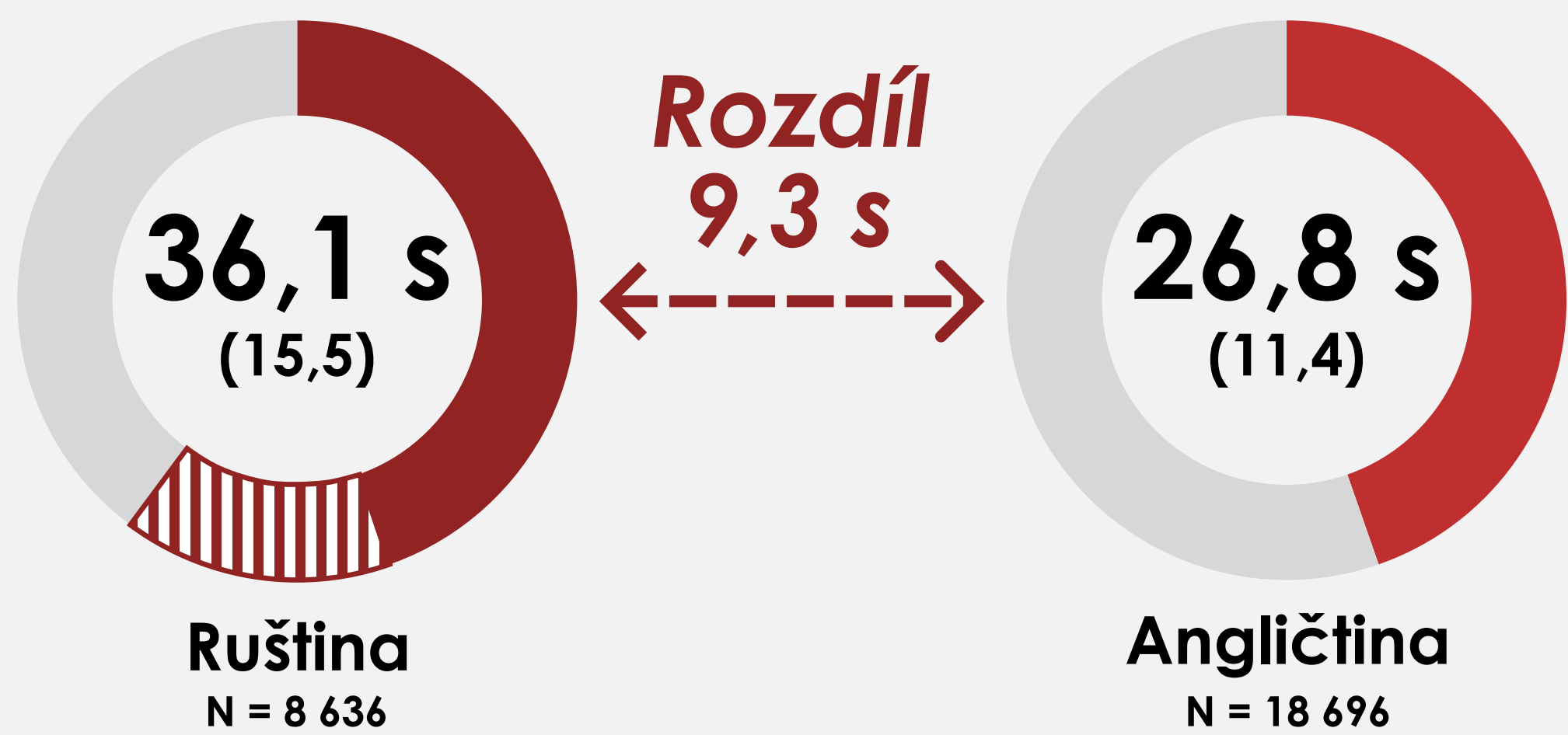
Chci mít výborné známky ve všech nebo skoro ve všech předmětech.

Až dostuduji, chci mít možnost vybrat si mezi nejlepšími možnými příležitostmi.

PRŮMĚRNÁ RYCHLOST ODPOVÍDÁNÍ DLE JAZYKA ZADÁNÍ (směrodatné odchylky) (vybrány tři germánské, tři románské a tři slovanské jazyky)

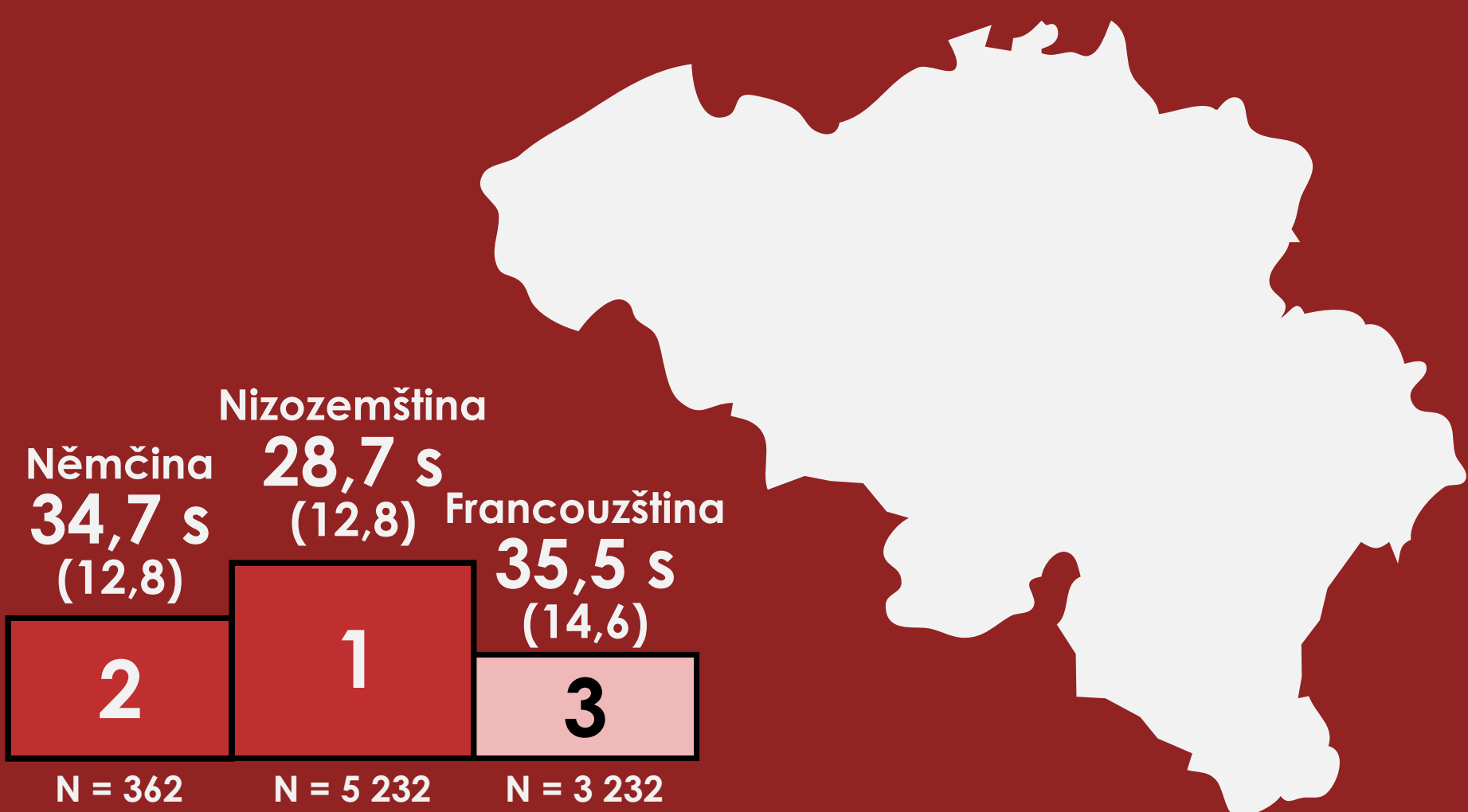
Nejpomalejší

Nejrychlejší

DALŠÍ JAZYKY 36 s

ZEMĚ S VÍCE JAZYKY – PŘÍKLAD BELGIE

Administrovány **lři jazykové verze**

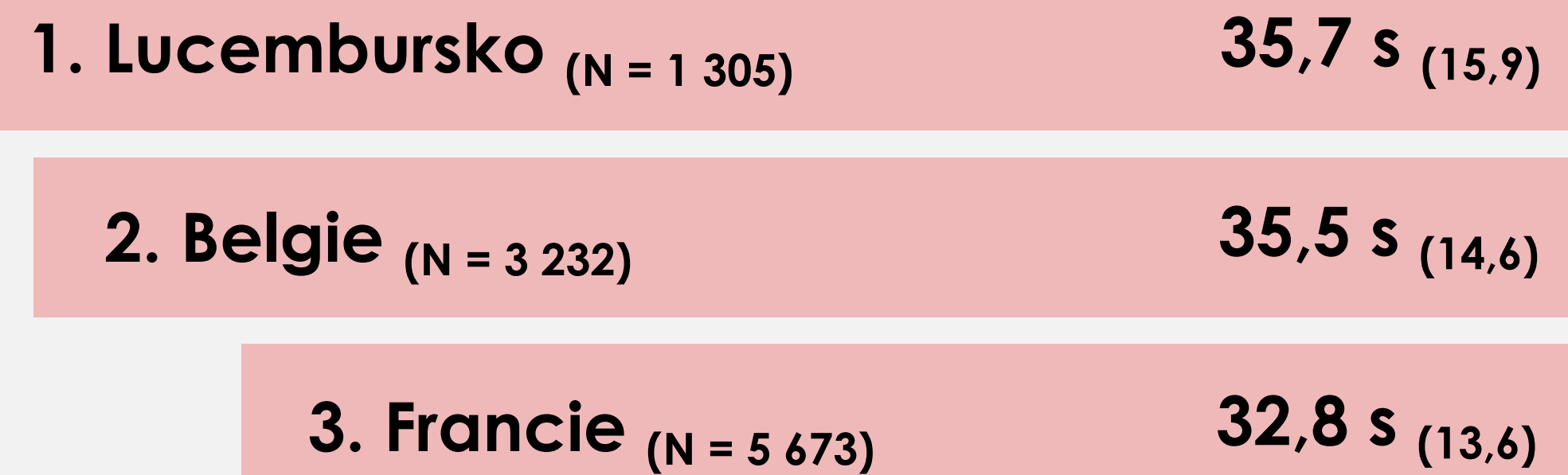
Průměrný rozdíl mezi jazyky **až 6,8 s**

Patrný je **nejen vliv země, ale také jazyka**

Při analýzách časů odpovědí je třeba **brát v úvahu jazyk zadání i uvnitř jednotlivých zemí**

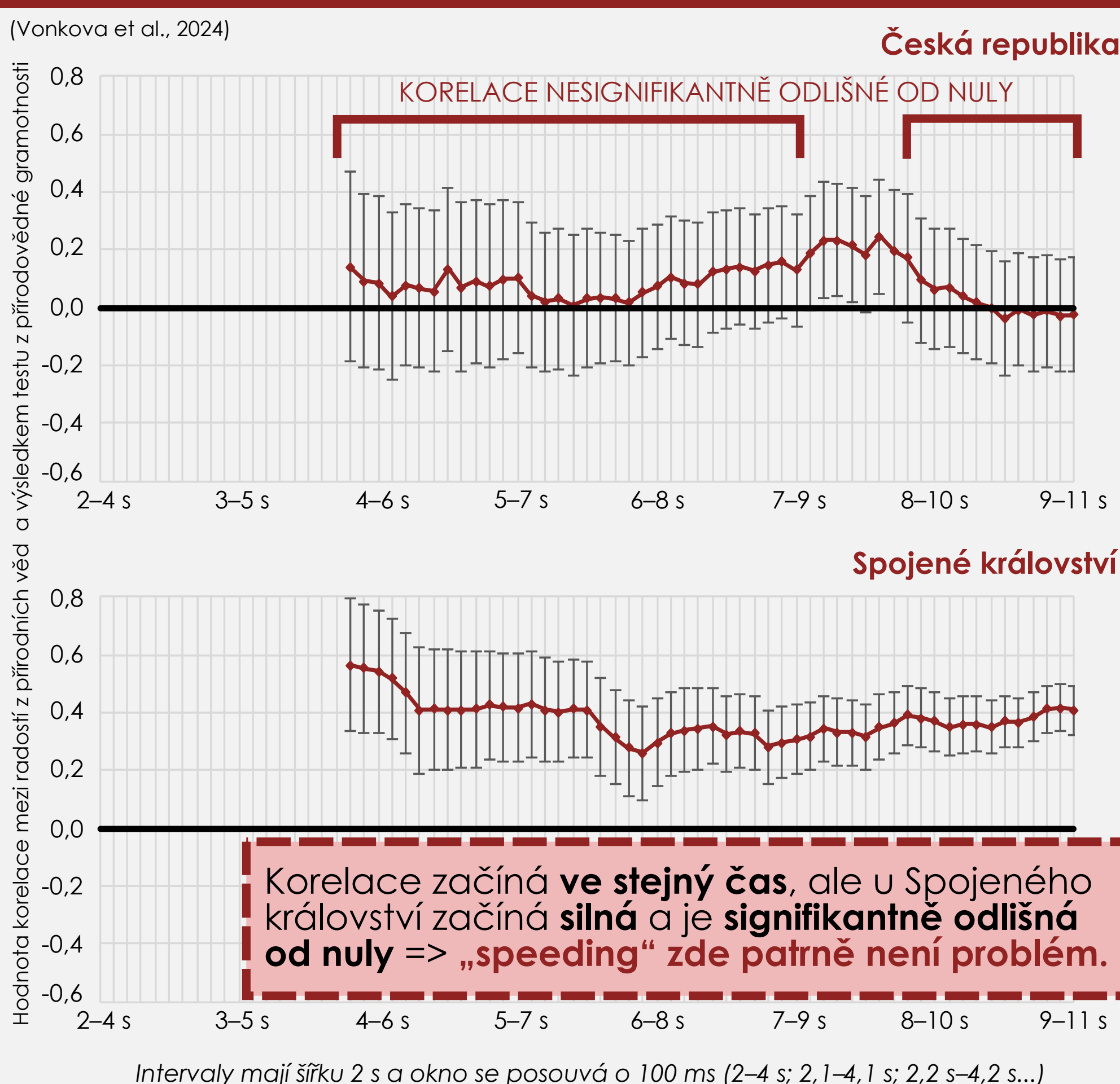
Univerzální (národní) thresholdy nemají smysl

JEDEN JAZYK VE VÍCE ZEMÍCH PŘÍKLAD FRANCOUZŠTINY

Respondenti se v průměru **liši v rychlosti odpovídání** napříč zeměmi, **i když země používají stejný jazyk**

RYCHLOST ODPOVÍDÁNÍ A KVALITA DAT – PŘÍKLAD RADOSTI Z PŘÍRODNÍCH VĚD

METODOLOGIE

Celkový čas odpovědi za pět položek zaměřených na **Radost z přírodních věd (ST094)**, analýza zemí

Dvousekundová okna z celkového času odpovídání na těchto pět položek (max. 22 s), okno se **posouvá o 100 milisekund – vývoj na časovém kontinuu.**

V každém okně je zkoumána korelace mezi **průměrnou hodnotou radosti z přírodních věd (5 položek) a výsledky testu z přírodovědné gramotnosti (10 Plasubile values)** – alespoň 40 pozorování v intervalu.

Zaměření na **velikost maximální korelace a dobu, kdy nejsou korelace signifikantně odlišné od nuly.**

Slabá korelace může indikovat **sníženou kvalitu dat** vlivem nedbalého odpovídání.

VYBRANÉ VÝSLEDKY

Značné rozdíly mezi zeměmi a regiony. Data nicméně vykazují některé společné rysy.

Například země **východní Evropy** (např. ČR, Polsko, či Slovensko) se ukázaly jako poměrně **zatížené nedbalým odpovídáním zejména v počátečních intervalech.**

Naopak některé země **severní Evropy** (např. Dánsko, Irsko, či Spojené království) mají od ranných intervalů **silné korelace signifikantně odlišné od nuly**, což značí relativní kvalitu dat.

Některé země (např. Rusko) vykazují nízké korelace po všechny analyzované intervaly. Toto značí možný problém s nedbalým odpovídáním nezávisle na case.

V ČR se vyskytuje „**speeding**“, ale od intervalu 12-14 s korelace zesílí, což může indikovat **o něco delší potřebný čas na přečtení.**

ZÁVĚR

Pochopení chování respondentů je **klíčovým problémem** pro mezinárodní srovnávání dat v pedagogickém výzkumu.

Počítače umožňují zkvalitňování získaných dat zejména pomocí identifikace nedbalého odpovídání (např. analýzou časů odpovídání).

Země a jazyk zadání se ukázaly být důležitým faktorem pro rychlost odpovídání.

Rozdíly mezi zeměmi i uvnitř nich poukazují na **neexistenci univerzálních časových thresholdů. Čas v jedné zemi může být znakem „speedingu“, zatímco v jiné zemi jde o normální odpověď.**

Je důležité též zkoumat jiné **charakteristiky respondenta (např. gender či věk)** – mohou ovlivnit nedbalé odpovídání (např. Anaya & Zammaro, 2023).

REFERENCE

Anaya, L. M., & Zammaro, G. (2023). The role of student effort on performance in PISA: Revisiting the gender gap in achievement. *Oxford Economic Papers*, 76(2), 533-560. // Curran, P. G. (2016). Methods for the detection of carelessly invalid responses in survey data. *Journal of Experimental Social Psychology*, 66, 4-19. // Goldammer, P., Annen, H., Stöckli, P. L., & Jonas, K. (2020). Careless responding in questionnaire measures: Detection, impact, and remedies. *The Leadership Quarterly*, 31(4), Article 101384. // He, J., & Van de Vijver, F. J. R. (2016). The motivation-achievement paradox in international educational achievement tests: Toward a better understanding. In R. B. King & A. B. I. Bernardo (Eds.), *The psychology of Asian learners: A festschrift in honor of David Watkins* (pp. 253-268). Springer Science. // Voňková, H., Papajouan, O., & Bosko, M. (2024). Response times and self-reporting: Response patterns across countries and world regions using data from a large scale computer-based assessment [Working paper under review]. Katedra Pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova. // Zhang, C., & Conrad, F. (2014). Speeding in web surveys: The tendency to answer very fast and its association with straightlining. *Survey Research Methods*, 8(2), 127-135.

